

POLITIET
OSLO POLITIDISTRIKT

HATKRIMINALITET

Anmeldt hatkriminalitet 2018

Oslo politidistrikt, mars 2019

Forord

Denne rapporten er en gjennomgang av anmeldelsene registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2018.

Hatkriminalitet kan ramme flere enn den enkelte fornærmede. Dette er en av grunnene til at Riksadvokaten er tydelig på at politiet skal prioritere denne type saker¹. I Riksadvokatens rundskriv nr 1 2019 står det:

"Hatkriminalitet skal som nevnt vies særskilt oppmerksomhet. Slike lovbrudd rammer ikke bare det enkelte offer, men skaper redsel og utrygghet hos alle med samme bakgrunn, og skal derfor håndteres med stort alvor av politiet. Enhver skal kunne delta i det offentlige ordskiftet og bevege seg fritt i det offentlige rom uten å bli utsatt for hatefulle ytringer. I regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016-2020 understrekes at den ønsker at hatefulle ytringer og hatkriminalitet prioriteres i alle politidistrikter, og at politimestrene må sørge for at hatkriminalitet får nødvendig oppfølging"².

I Oslo politidistrikt prioriteres arbeidet mot hatkriminalitet. Hatkrimgruppen sørger for å løfte fagområdet betydelig. Vi ser at kunnskapen de har utviklet på fagfeltet også løfter hatkrimfaget nasjonalt. Oslo politidistrikt ønsker å bidra sterkt i å videreutvikle kunnskapen på fagområdet.

Et ledd i dette arbeidet er å utgi den årlige hatkrimrapporten. Den gir innblikk i hva slags type forhold som anmeldes, hvor de skjer, og nærmere om fornærmede og mistenkte. Bak de større tallene finner vi enkelthistorier og har derfor også tatt med eksempler på saker som er etterforsket i distriktet i 2018. Vi ser at etterspørselen etter denne type kunnskap er stor, både blant publikum, fagmiljøer og medier.

Antall anmeldelser på hatkriminalitet i Oslo er lavt. I denne rapporten presiseres det flere ganger at det er vanskelig å trekke konklusjoner på bakgrunn av for så vidt lave anmeldelsestall, og det er grunn til å anta mørketall. Vi vil derfor fortsette arbeidet med å oppfordre til å anmelde denne type saker. Vi fortsetter også opplæring og bevisstgjøring av ansatte i Oslo politidistrikt på fagfeltet hatkriminalitet.

Hans Sverre Sjøvold
Politimester, Oslo Politidistrikt
Mars 2019

¹ Se riksadvokatens prioriteringsskriv for 2019 <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2019/02/Riksadvokatens-mål-og-prioriteringer-for-2019-.pdf>

² Riksadvokatens rundskriv 1/2019, s. 9- 10

Innhold

Forord	2
Sammendrag	4
1 Innledning	5
2 Metode, forklart med resultater fra undersøkelsen	6
3 Statistikk	8
3.1 Antall forhold og grunnlag	8
3.1.1 Grunnlag etnisitet	10
3.1.2 Grunnlag antisemittisme	11
3.1.3 Grunnlag religion	12
3.1.4. Grunnlag LHBT	13
3.1.5. Grunnlag nedsatt funksjonsevne	14
3.2 Type lovbrudd	16
3.3 Hvem anmelder	17
3.4 Åsted	18
3.5 Nærmere om fornærmede	21
3.5.1 Kjønn/Institusjon	21
3.5.2. Alder.....	22
3.5.3. Fødeland og statsborgerskap	25
3.6 Nærmere om identifiserte gjerningspersoner.....	29
3.6.1. Kjønn.....	29
3.6.2. Alder.....	30
3.6.3. Fødeland og statsborgerskap	31
3.6.4 Rus og sosiale utfordringer	34
3.7 Relasjon mellom fornærmede og mistenkt/siktet	35
4. Avslutning	36

Rapporten er skrevet av Ingjerd Hansen, Stab for virksomhetsstyring, Oslo politidistrikt.

Epost ihansen@politiet.no

Uttrekk av data utført av Bjørnar Ludvigsen Kjenn og Christina Hofset, Stab for virksomhetsstyring, Oslo politidistrikt

Sammendrag

Totalt ble 238 forhold kodet som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018. Det er en økning på 20 % fra 2017, og en økning på 66% fra 2015, det første hele året Oslo politidistrikt hadde en egen hatkriminalgruppe.

Det er flest forhold på etnisitet (57 %), deretter LHBT³ (20 %), etterfulgt av religion (17 %) og til sist nedsatt funksjonsevne og antisemittisme (3 % hver). I ett av fem forhold (52 forhold) er det imidlertid en kombinasjon av ulike grunnlag, altså et hovedgrunnlag og ett undergrunnlag. Oftest er motivet da en blanding av grunnlagene etnisitet og religion.

Der hvor hovedmotivet er religiøst gjelder alle forhold islam. Tidligere har det vært noen unntak, men for 2018 var alle disse anmeldelsene i Oslo forbundet med islam, det vil si at handlingen er rettet mot muslimer eller antatte muslimer. Blant LHBT-forholdene er det flest homofile som rammes.

Andelen forhold som skjer i nabolag øker. Da Oslo politidistrikt startet rapporteringen på hatkriminalitet, var de fleste anmeldelsene på forhold som hadde åsted sentrum. Dette har endret seg, nå er åsted oftest nabolag. Det er fremdeles få anmeldelser på hatkriminalitet begått på sosiale medier, kun 27 forhold i 2018. Dette tyder på mørketall i antall anmeldelser.

De *fornærmede* i hatkriminalanmeldelser er primært menn. Unntaket er på nedsatt funksjonsevne og religion der det er flest kvinner. Blant de fornærmede under religiøst motivert hatkriminalitet oppgir de fleste av kvinnene at de bærer hijab, og de mener overgrepene hadde sammenheng med dette. Aldersmessig er langt de fleste fornærmede voksne eller eldre, der vil si 30 år eller eldre. Fødelandet til fornærmede er noe ulikt på de ulike grunnlagene. På LHBT og nedsatt funksjonsevne er det et flertall av de fornærmede som oppgir fødeland Norge, mens på religion, etnisitet og antisemittisme er flertallet født utenfor Norge. Ser vi på statsborgerskap var fornærmede i hatkriminal saker i 2018, primært norske statsborgere, ca tre av fire fornærmede.

Blant *identifiserte gjerningspersoner* er fire av fem menn. Aldersmessig er ca 70% av de identifiserte gjerningspersonene 30 år eller eldre. Langt de fleste gjerningspersoner er født i Norge og er norske statsborgere.

Identifiserte gjerningspersoner i såkalte LHBT forhold (hatkriminalitet mot lesbiske, homofile, bifile og transpersoner) skiller seg imidlertid noe ut. Et flertall er 29 år eller yngre, og et flertall er født utenfor Norge.

Tallene er små, og vi kan derfor se store endringer fra år til år.

Det som imidlertid ikke har endret seg er at anmeldte hatkriminalitet i Oslo er noe som rammer voksne, og identifiserte gjerningspersoner er også godt voksne , og de er menn.

³ Lesbisk, homofil, bifil, transperson

1 Innledning

Denne rapporten viser statistikk over anmeldt hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018. **Det er viktig å presisere at denne rapporten omhandler *anmeldt hatkriminalitet* og ikke det faktiske omfanget av hatkriminalitet i Oslo.** Det er, som nevnt i tidligere rapporter om temaet, grunnlag for å tro at det er store mørketall⁴, det vil si at ikke all hatkriminalitet blir anmeldt.

Det er videre viktig å presisere at denne rapporten omtaler forhold som på anmeldelsestidspunktet ble vurdert som hatkriminalitet. Det er ikke slik at alle disse nødvendigvis blir stående som hatkriminalitet gjennom hele etterforskningsprosessen. Noen av forholdene henlagt som intet straffbart forhold, de rammes altså ikke av straffelovens bestemmelser. Likevel er forholdet *anmeldt som* hatkriminalitet, og omtales dermed i denne rapporten, på samme måte som i tidligere års rapporter.

Oslo politidistrikt benytter nå følgende nasjonale definisjon av hatkriminalitet:

Hatkriminalitet er straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av, eller som har bakgrunn i, hat eller negative holdninger til religion/livssyn, hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, homofile orientering og/eller nedsatt funksjonsevne."

Under etnisitet inngår også antisemittisme og antisiganisme

Denne definisjonen er viktig for politiet. Særlig er det viktig å understreke at politiet jobber med de straffbare handlingene, altså brudd på straffeloven. Politiet håndterer ikke anmeldelser som er brudd på diskrimineringslovgivningen, eksempelvis at man mener man blir nektet å leie en bolig fordi man er homofil, eller nektes en jobb fordi man er muslim. Slike forhold faller utenfor straffeloven⁵.

Vi ser at det er forhold som i dagligtale *omtales* som hatkriminalitet, som ikke *er* hatkriminalitet. Det er mange såkalt hatefulle ytringer som kan oppleves krenkende, men som ikke er brudd på straffeloven.

Samtidig vet vi at det er personer som mener de har vært utsatt for hatkriminalitet, men som ikke anmelder dette, fordi de tenker at dette er noe de må tåle. Dette vet vi både fra medier og fra personer politiet møter. Eksempel på dette er en taxisjåfør som forteller at han flere ganger har opplevd å bli spyttet på, dyttet og blitt kalt jævla neger, men som aldri har tenkt på å anmelde det, han forklarer at det bare er slik fulle folk er av og til⁶.

Denne rapporten forteller om de forholdene som er anmeldt.

⁴ Se blant annet hatkrimrapportene fra 2012 - 2017, Oslo politidistrikt

⁵ Spørsmål om denne type forhold kan rettes til LDO www.ldo.no

⁶ Deltaker på samarbeidsforumsmøte på Stovner

For en nærmere beskrivelse av fenomenet hatkriminalitet, vises til tidligere rapporter publisert på www.politi.no/oslo og heftet "Hatkrim - Rettslige og praktiske spørsmål"⁷

2 Metode, forklart med resultater fra undersøkelsen

Data til denne rapporten er fremskaffet gjennom manuelle søk i analyseprogrammet PAL for STRASAK som henter informasjon fra straffesakssystemet. Uttrekket⁸ er gjort ved å hente ut anmeldelser registrert i 2018 etter de såkalte rasisme- og diskrimineringsparagrafene, og anmeldelser som er merket av som hatkriminalitet i straffesakssystemet⁹.

I tillegg til å inkludere anmeldelser etter strl. §§§ 174, 185 og 186 i den nye straffeloven, som tilsier hatkriminalitet, er det altså nødvendig at politiet haker av saken som hatkriminalitet dersom man ved søk skal finne alle anmeldte saker som omhandler hatkriminalitet. Merkingen av hatkriminalitet kan skje på to måter. Enten hakes det av for hatkriminalitet når anmeldelsen registreres første gang, eller - dersom dette ikke er gjort - kan ansvarlig etterforsker eller jurist hake av på et senere tidspunkt. Dersom ingen haker av for hatkriminalitet, vil saker som ikke omfattes av de nevnte paragrafene i straffeloven heller ikke vise seg i våre uttrekk. Det er derfor det for denne type saker snakkes om doble mørketall: Det er mørketall fordi ikke alle saker blir anmeldt, og det er mørketall fordi politiet ikke nødvendigvis registrerer hatmotiv i de sakene som er anmeldt. Evt. kan en sak bli etterforsket som hatkriminalitet, men man kan ha glemt å hake av for hatkriminalitet i politiets system, og den vil derfor ikke komme med når vi tar uttrekk til denne statistikken. De siste årene har det vært gjort en stor innsats for å sikre at alle anmeldelser med et mulig hatmotiv blir kodet som hatkriminalitet i politiets systemer, likevel må vi ta høyde for at ikke alle anmeldelser kodes. Dette har vi også sett i forbindelse med arbeidet i årets rapport. Ved gjennomlesing av hatkrimsaker fant vi fem forhold det var vist til i hatkrimsakene, men som ikke var kodet hatkrim og dermed ikke kommet med i uttrekket. De ble lagt inn manuelt og er med i denne rapporten. Det er grunn til å tro at det er langt flere saker som ikke er kodet og derfor ikke er med i denne rapporten.

For anmeldelsene identifisert i straffesaksregisteret gjennom utvalgskriteriene beskrevet over, er alle dokumenter i saken lest. Det er vurdert hvorvidt anmeldelsene som er med i uttrekket for hatkriminalitet faktisk er hatkriminalitet, eller om de er feilregistrert¹⁰. Tre forhold ble tatt ut som feilregistrert ved gjennomlesing, det vil si at de opplagt ikke er hatkrimsaker og kodingen må ha skjedd ved en feiltakelse.

Det er til sammen registrert 226 anmeldelser på hatkriminalitet i Oslo for 2018. I flere anmeldelser er det registrert mer enn én fornærmet. Det innebærer at det i 2018 ble registrert 238 *forhold* som fornærmet for hatkriminalitet. Det er disse 238 forholdene som er utgangspunkt for denne kartleggingen. Som beskrevet også i tidligere rapporter: Det kan for eksempel være slik at mann A og mann B, som fremstår som kjærester, sitter på en café. Mann C kommer bort til mann A, tilsynelatende uprovosert, og løfter ham opp etter kragen, spytter ham i ansiktet, og sier til person A og B før han forlater cafeen "Jævla Homser, jeg hater dere alle sammen, dere ødelegger landet mitt. I natt skal dere dø". Når mann A kommer

⁷ <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter/oslo/rapporter/anmeldt-hatkriminalitet-oslo/hatkrim---rettslige-og-praktiske-sporsmal-november-2015.pdf>

⁸ Uttrekket ble foretatt 20. februar 2019

⁹ Såkalt Sakskategori i Strasak.

¹⁰ Det er, etter opprettelsen av hatkrimgruppen på Manglerud, ikke mulig for rapportskriver å si hvor mange saker som ble feilkodet i 2018. Dette fordi hatkrimgruppen på Manglerud i løpet av året fortløpende avkoder evt saker som feilaktig er ført som hatkriminalitet.

for å anmelde denne hendelsen vil saken kunne inneholde ett forhold på hatefulle ytringer, ett på trusler og ett på kroppskrenkelse- altså tre forhold på en og samme hendelse. I noen tilfeller vil også person B registreres inn på samme anmeldelsesnummer, og saken vil dermed inneholde forhold som gjelder denne personen også. I andre saker vil det kunne opprettes unike anmeldelser – en for hver person. Det er derfor vi må skille mellom forhold og anmeldelser.

Begrepet gjerningsperson brukes om personer som har status som mistenkt, siktet eller domfelt. Mindretallet av de som omtales som gjerningspersoner i denne rapporten var kjent skyldig på det tidspunktet uttrekket ble foretatt, noen vil bli frikjent og flere saker er henlagt. Kategorien sier derfor svært lite, utover at vedkommende ble REGISTRERT som gjerningsperson i anmeldelsen. I kapittelet om gjerningspersoner kan vi derfor ikke slå fast hva som kjennetegner de som begår hatkriminalitet, det eneste vi kan peke på er variabler som beskriver de som blir *anmeldt* for hatkriminalitet.

I rapporten er forholdene kategorisert ut fra ulike typer hatkriminalitet, basert på grunnlag¹¹. Av og til kan en anmeldelse gjelde hatkriminalitet i flere kategorier, eksempelvis både etnisitet og seksuell orientering. Det er i disse tilfellene valgt hovedkategori etter det mest fremtredende grunnlaget i saken. Vi har i år, for første gang, tatt med en egen oversikt som viser forhold med kryssende grunnlag¹².

Kategoriseringen skjer etter en helhetsvurdering. Ofte vil det være fornærmedes ord som ligger til grunn for kategoriseringen, men det kan også være ut fra hva vitner eller gjerningsperson forklarer. Dersom fornærmede mener man har blitt utsatt for hatkriminalitet, skal det alltid veie tungt i forhold til koding av det anmeldte forholdet¹³.

Et klassisk eksempel er der fornærmede er blitt slått av mistenkte. Fornærmede kan hevde at mistenkte sa noe negativt om gruppen hun tilhører, og at dette er årsaken til slaget (eks at det skal ha blitt sagt nigger, homo, krøpling, jøde el lign). Mistenkte kan benekte at dette var årsak og heller forklare slaget med at han ble provosert av noe fornærmede sa, ikke hvem fornærmede er. Fornærmedes *grunnlag for anmeldelse* var imidlertid som hun forklarte, og politiet vil kode saken som hatkrim. Etterforskningen må så vise om dette var hatkrim eller ikke. Et annet eksempel kan være at fornærmede ikke har sagt noe om hatmotiv, men vitner kan ha forklart at mistenkte ropte skjellsord om gruppen fornærmede tilhører. Saken vil da kodes som hatkrim, og så må etterforskningen videre avdekke hva som skjedde.

Rapporten viser altså anmeldte hendelser som er kodet som hatkriminalitet. Det kan forekomme at etterforskning kommer frem til at dette ikke var tilfelle. Det vil likevel kunne bli stående med kode hatkriminalitet, da statistikken gir et innblikk i hvilke saker som er anmeldt som hatkriminalitet. Dette er ikke unikt, men vil gjelde også i andre typer politistatistikk som ser på anmeldte saker. Denne rapporten viser altså kun saker som ved uttrekksdato var kodet som hatkriminalitet, men ovenstående eksempler viser dilemma i disse anmeldelsene.

¹¹ Det er fire grunnlag som vist i definisjonen: Etnisitet, religion, homofil orientering og nedsatt funksjonsevne. Vi har i oversikten videre valgt å bruke betegnelsen LHBT – Lesbisk, homofil, bifil og trans i stedet for homofil orientering. Dette forklares nærmere under kapittelet om grunnlag. Vi har også valgt å skille ut antisemittisme som eget grunnlag, dette forklares også nærmere i kapittel 3.1.2

¹² Se tabell 2

¹³ Dersom fornærmede mener det er hatkrim, men det er tydelig at dette ikke stemmer, vil forholdet ikke nødvendigvis kodes som hatkrim.

3 Statistikk

3.1 Antall forhold og grunnlag

Totalt ble 238 forhold kodet som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018. Dette er en økning på 20% fra 2017, og en økning på 66% fra 2015, som var det første hele året Oslo politidistrikt hadde en egen hatkrimgruppe som etterforsker denne type forhold. I 2014 var det 69 forhold som var kodet som hatkriminalitet. De siste fem årene har det altså vært en klar økning i antall anmeldte forhold.

Det er grunn til å minne om at man må være varsom med å trekke konklusjoner på bakgrunn av anmeldte forhold. Det reelle antall hatkrimforhold i Oslo kan vi ikke si noe om, vi kan kun vise til statistikk på de forholdene er anmeldt som hatkriminalitet.

Til sammen fordeler forholdene seg slik på de ulike kategoriene:

Tabell 1. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2018, fordelt etter grunnlag, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall og prosent

Grunnlag	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015	Prosent 2018	Prosent 2017	Prosent 2016	Prosent 2015
LHBT ¹⁴	47	46	41	33	20%	23%	23%	23%
Etnisitet	136	104	108	70	57%	52%	62%	49%
Antisemittisme ¹⁵	8				3%			
Religion	40	43	24	40	17%	22%	14%	28%
Nedsatt funksjonsevne	7	5	2	0	3%	3%	1%	0
Totalt	238	198	175	143	100%	100%	100%	100%

Noen av grunnlagene vil gå i hverandre. Det mest vanlige er det kan være uklart hvorvidt kategorien skal være religion eller etnisitet. Det er ikke uvanlig i en sak at det kommer ukvemsord rettet mot utlendinger generelt (eks "jævla utlendinger – vi vil ikke ha dere her, etterfulgt av evt spyting eller slag" osv), og at dette etterfølges av skjellsord mot vedkommendes religiøsitet (eks "dere muslimer burde vært tatt av dage hele gjengen"). For å vise dette har vi i år sett på mulig doble grunnlag i hatkrimforholdene. Vi har i tillegg til å registrere hovedgrunnlag også sett på om det er mulig andre grunnlag som fremtrer i samme forhold. Ut fra dette får vi en tabell over hovedgrunnlag med mulig undergrunnlag:

¹⁴ LHBT står for Lesbisk, Homofil, Bifil og Trans

¹⁵ Antisemittisme som egen kategori er nytt av året i 2018. Tidligere år har denne lagt under hovedkategori etnisitet

Tabell 2. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2018, fordelt etter hovedgrunnlag og kombinert med et annet grunnlag. Absolutte tall

Hovedgrunnlag	Kombinert med annet grunnlag	Antall 2018
Antisemittisme		
	etnisitet	1
Etnisitet		
	LHBT	1
	Religion	20
LHBT		
	Etnisk	6
	Religion	8
Nedsatt funksjonsevne		
	Etnisk	1
Religion		
	Etnisk	15
Totalt		52

Vi ser at i totalt 52 forhold var det blandede motiver, og flest er det mellom religion og etnisitet. Tabellen kan altså leses slik for religion: Religion var hovedgrunnlag i 40 av forholdene, men i ytterligere 28 forhold var religion et medvirkende motiv (det var medvirkende i 8 forhold der hovedmotivet var LHBT, og i 20 forhold der hovedmotivet var etnisitet)

I LHBT-sakene der religion er medvirkende, forklarer fornærmede at vedkommende har blitt utsatt for den straffbare handlingen av noen som ikke tåler at vedkommende er både muslim og homofil. Dette gjelder alle disse forholdene, og det er særlig en person som går igjen som fornærmet i flere forhold.

Vi ser at forholdsmessigheten mellom de ulike hovedgrunnlagene er så å si uendret fra 2017 til 2018. Det er fremdeles slik at det er flest forhold på etnisitet, deretter LHBT, etterfulgt av religion. Som vi ser er andelen på religion gått noe ned, og andelen etnisitet noe opp, men dette er små utslag, og som vist vil det ofte være innslag av begge disse grunnlagene i et og samme forhold.

Under grunnlagene antisemittisme og nedsatt funksjonsevne er det fremdeles svært få anmeldelser, men på nedsatt funksjonsevne er syv forhold er det høyeste registrert i Oslo så lenge vi har statistikk på hatkriminalitet. Her er det likevel grunn til å tro at det er en stor jobb å gjøre for å avdekke mørketall¹⁶. Flere har pekt på at saker som kunne være kodet som hatkriminalitet muligens blir etterforsket som straffbar handling mot særlig sårbare personer¹⁷. Det er behov for ytterligere fokus på dette området fremover.

I og med at antall anmeldelser av hatkriminalitet fremdeles er lavt, er det vanskelig å tolke svingningene i tallene, og umulig å si noe sikkert om den utviklingen vi ser. Vi har ikke grunnlag for å si at økningen i antall forhold kodet etnisitet skyldes økning i rasisme i Oslo. Vi kan derfor heller ikke si noe sikkert om hvorvidt negative omtaler av ulike minoritetsgrupper i det offentlige rom slår ut i vår statistikk. Det eneste vi kan konstatere er at

¹⁶ Se blant annet <http://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/paa-like-vilkaar>

¹⁷ Blant annet Ido.no og arbeidet til organisasjonen Stopp diskrimineringen, samt Menneskerettighetsalliansen

vi har en økning i hatkriminaliteter. Dette kan skyldes at personer som opplever denne type hat har blitt mer tilbøyelig til å anmelde. Det kan også bety at det reelle tallet er langt høyere for 2018 enn andre år, men at kun et fåtall anmelder.

Vi har grunn til å anta at den samlede økningen i antall anmeldte forhold til en viss grad kan forklares med politiets egeninnsats. Dette på bakgrunn av at stadig flere av anmeldelsene opprettes av politiet på stedet, men også på grunn av at vi i Oslo har en egen hatkriminalgruppe som etterforsker disse sakene. Det gjør at fenomenet blir kjent og at fornærmede vet at det er mulig å anmelde. Det er også flere av de frivillige organisasjonene som har påpekt at hatkriminalgruppen har vært med på å bygge tillit til personer som ellers ikke ville tatt kontakt med politiet¹⁸. Likevel vet vi, blant annet på bakgrunn av tilbakemeldinger fra frivillige organisasjoner, at flere velger å ikke anmelde. Politiet må derfor fortsette arbeidet med å sikre god etterforskning i denne type saker for å bygge tillit.

3.1.1 Grunnlag etnisitet

Også i denne rapporten er det laget underkategorier for de ulike grunnlagene, og vi starter med å se nærmere på grunnlaget etnisitet.

I flere av forholdene er det tydelig at gjerningspersonen legger vekt på at vedkommende er "utlending" – og at kontinentbakgrunn spiller liten rolle. Kontinentbakgrunn kommer likevel inn i noen forhold da det er sagt "neger", "pakkis", "guling" "polakk" osv – som indikerer kontinentbakgrunn. Der hvor det kun er sagt generelle skjellsord som utlending – og det er umulig å finne henvisning til kontinent – er det kategorisert "uspesifisert utenlandsk". Ellers er det underkategorier "Anti Asia" og "Anti Afrika", "Europa utenom Norge". Kategorien "Norsk" vil si at gjerningspersonen er motivert av at man ikke liker "norskinger".

«Internnorsk» vil si at man som etnisk norsk utsettes for hatkriminalitet fordi man beskyldes for å ha sviktet sin etnisitet ved for eksempel å ha giftet seg med en person med afrikansk opprinnelse. Det kan også være etnisk norske personer som har talt positivt om innvandring, flyktninger osv, og som opplever trusler eller vold på grunn av sine meninger. Man blir altså oppfattet som å ha "sviktet den norske kultur". En sak fra 2018 er brev sendt til en Utøyaoverlevende, der hun betegnes som sviker fordi hun forsvarer asylsøkere. Det gis honnør til gjerningspersonen på Utøya og det uttrykkes et ønske om at han hadde klart å ta livet av flere.

Vi har også kategorien «internetnisk». Det kan være at en person med bakgrunn fra et asiatiske land blir hetses av andre med samme bakgrunn for å ha blitt "for norsk". Det kan også være konflikt mellom personer fra samme land som tilhører ulike klaner. Et eksempel på Internetnisk fra 2018 er en kvinne som mener hun blir grovt trakassert av naboer og nektes fellesgoder, fordi hun tilhører en annen folkegruppe enn naboene, men er fra samme opprinnelsesland.

¹⁸ Se blant annet <https://www.klassekampen.no/article/20170327/PLUSS/170329888> og <https://www.nrj.no/flere-melder-fra-om-vold-mot-homofile/artikkel/681826/>

Tabell 3. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018 i kategorien etnisitet, med underkategorier, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall.

Underkategorier Etnisitet	Antall forhold 2018	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016	Antall forhold 2015
Antisiganisme**	0	6	0	4
<i>Antisemittisme</i> *	8	2	6	4
Anti Asia ("pakkis", "guling" mm)	13	13	19	24
Anti Afrika ("neger", afrikaner mm)	31	27	29	28
Uspesifisert "utenlandsk"	77	48	45	5
Europa utenom Norge (polakk osv)	1	0	1	2
Norsk	0	1	1	2
Internnorsk (sviker, forræder mm)	4	6	2	0
Samisk	1	0	0	1
Midtøsten (araber mm)	1	1	2	0
Nazisymboler el lign	4			
Internetsk (Blitt "for norsk" mm)	2	0	3	0
Totalt Etnisitet	136	104	108	70

*Antisemittisme er nå eget grunnlag, se neste kapittel

** Hat mot romfolk

Også i 2018 skiller kategorien "uspesifisert utenlandsk" seg ut – over halvparten av forholdene under etnisitet tilhører denne underkategorien.

Disse sakene kjennetegnes ved mishagsyttringer som er knyttet spesifikt til at det er "utlendinger" som ikke tolereres. Et eksempel fra 2018 er kvinnen som satt på T-banen sammen med sin mor. De snakket arabisk sammen da en mann kommer bort til dem og begynte å etterligne lydene deres. Først ignorerte mor og datter ham, men så spør fornærmede hvorfor han gjør det. Mistenkte skal da ha sagt "Fy faen jævla utlendinger", kritiserer at de ikke snakker norsk, og sier videre at han har lyst å drepe fornærmedes mor og kommenterer at hun går med sjal. Fornærmede blir hissig og det utvikler seg til munnhuggri og det blir en nevekamp. Mistenkte beskrives som tydelig ruset. I denne saken ble det hentet inn video, sendt ut såkalte stikkbrev¹⁹ og mange ble avhørt, men politiet har hittil ikke lyktes finne gjerningspersonen. Denne saken illustrerer også et forhold som primært er kodet etnisitet, fordi gjerningspersonen først var fokusert på at han mente mor og datter var utlendinger og derfor ikke hadde noe i Norge å gjøre. Når det ikke fremkaller særlig reaksjon går han på mor og det at hun bruker sjal. Det er altså et forhold der vi ser at det er to grunnlag involvert, både etnisitet og religion, men hovedmotivet er kodet etnisitet.

3.1.2 Grunnlag antisemittisme

Oslo politidistrikt har over flere år tatt til orde for at man bør opprette et eget grunnlag "antisemittisme". Tidligere har det ikke vært noen nasjonal koding på dette grunnlaget, og

¹⁹ internmail til politiansatte med bilde av og opplysninger om, vedkommende

etter samråd med Det mosaiske trossamfunn valgte Oslo politidistrikt derfor å kode forhold vedrørende antisemittisme under etnisitet, og deretter ta det ut som eget undergrunnlag ved manuell gjennomlesing av alle sakene. Det kunne innvendes at dette er upresist, i og med at antisemittisme kan ramme personer som ikke er etniske jøder. Samtidig er svært mange jøder ikke-troende – og da blir det også upresist å kategorisere disse sakene under grunnlaget Religion. I forbindelse med Handlingsplanen mot antisemittisme²⁰, er det kommet endringer. Tiltak nummer 6 i denne handlingsplanen er at antisemittisme skal registreres som motiv for hatkriminalitet i alle politidistriktene, og det er derfor nå blitt en egen registreringsmulighet i politiets straffesakssystem²¹. Vi tar det derfor ut som eget undergrunnlag i denne rapporten.

Tabell4. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018 i kategorien antisemittisme sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall.

Antisemittisme	Antall forhold 2018	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016	Antall forhold 2015
Antisemittisme	8	2	6	4
Totalt antisemittisme	8	2	2	4

Eksempler på forhold er blant annet en anmeldelse av en artist som sa "Fuck Jøder" fra scenen, og en konflikt mellom to parter som involverer skole og barnevern. Det er også to organisasjoner som er anmeldt. En av dem er anmeldt for å ha oppfordret til boikott av Israel. Denne saken er henlagt som intet straffbart forhold. En annen er anmeldt for å ha antisemittisk budskap på sine nettsider. Denne saken er i mars 2019 fremdeles under etterforskning.

3.1.3 Grunnlag religion

I år som tidligere år angår tilfellene med **religiøst motivert** hatkriminalitet, islam. Tidligere har det vært noen unntak, men for 2018 var alle anmeldelsene i Oslo forbundet med islam. Som nevnt tidligere kan det være innslag av religionsfientlighet også i noen av forholdene som er under grunnlag etnisitet. I disse tilfellene har etnisitetsgrunnlaget vært det fremtredende, men det har også vært ytret religionsnegativitet. I disse forholdene kan det være andre religioner enn islam som berøres. Under hovedgrunnlag religion fordeler forholdene seg slik i Oslo i 2018:

Tabell 5. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018 i kategorien religion, med underkategorier, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall.

Underkategorier Religion	Antall forhold 2018	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016	Antall forhold 2015
Islam	37	33	19	32
Islam ulike retninger		3	2	3
Frafallen Islam	3	1		
Kristendom		5	2	4
Annet/ religion generelt		1	1	1
Totalt Religion	40	43	24	40

²⁰ <https://www.regjeringen.no/contentassets/16f1826b438748f1991b606f0b194ea6/8041-handlingsplan-antisemittisme-7k.pdf>

²¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/16f1826b438748f1991b606f0b194ea6/8041-handlingsplan-antisemittisme-7k.pdf> side 22

Sakene i underkategori ”Islam” gjelder personer som opplever seg utsatt for hatkriminalitet fordi de er muslimer eller oppfattet som muslimer, av personer fra andre religioner enn islam. I kategori ”kristendom” gjelder det samme for kristne. Et eksempel på underkategorien "Islam" fra 2018 er følgende: Siktete er en person som har en smittsom sykdom. Han kastet sin brukte bandasje mot ansiktet på hjemmehjelpen, som gikk med hijab. Etter dette skrev han melding til hjemmetjenesten: "Nå er krigen et faktum. Dere skal få drit (...) hvis ikke muslimfitta ber om unnskyldning. Leve Breivik". Det er tatt ut tiltale mot denne personen for flere ulike forhold, der dette er et av dem.

Et eksempel på underkategorien "Frafallen Islam" fra 2018 er en person som ble forsøkt kjørt ned av en bil. Han mener at de som gjorde dette hater ham fordi han har konvertert til kristendommen. I denne saken er det enda ukjent gjerningsperson tross i at politiet har gjort flere etterforskningssteg, og det er derfor ikke mulig å si med sikkerhet hva som er skjedd i denne saken.

Kategorien ”Islam ulike retninger” gjelder at man tilhører ulike retninger innen Islam. Eksempel fra 2017 er at en som tilhører Ahmadiyya anmelder hatkrim fra en person som oppgir å være Sunni-muslim. Det kan også være saker der man ikke ansees for å være "god nok" muslim. I 2018 hadde vi ingen forhold i denne underkategorien.

3.1.4. Grunnlag LHBT

LHBT står for lesbisk, homofil, bifil eller transperson. Dette grunnlaget har ligget jevnt på ca en fjerdedel av anmeldelsene de siste årene, med homofil som den største underkategorien. I 2018 er utgjør denne kategorien ca en femtedel av forholdene. Dette skyldes at antall anmeldelser på etnisitet har økt, ikke at antall anmeldelser på LHBT har sunket.

Tabell 6. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018 i kategorien LHBT, med underkategorier, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall

Underkategorier LHBT	Antall forhold 2018	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016	Antall forhold 2015
Homofil	21	25	33	25
Homofil etnisk/religion	14	7		
Lesbisk	7	7	3	4
Bifil		0	1	0
Kjønnsuttrykk/Kjønnsidentitet	5	6	4	4
Totalt Seksuell orientering	47	46	41	33

Underkategorien Homofil etnisk/religion var ny i fjor. Det viser til at det i forholdet er vektlagt at det er nettopp kombinasjonen av ens etniske bakgrunn/religiøse bakgrunn og seksuelle orientering som er motiv for den straffbare handlingen. Som vi ser er denne underkategorien doblet (selv om tallene fremdeles er lave). Ikke alle saker der fornærmede har annen etnisk bakgrunn, og er homofil, havner i denne kategorien. Det må være uttrykkelig poengtert av fornærmede selv, eller andre-, at det nettopp er kombinasjonen mellom seksuell orientering og etninsitet/religion som er mistenktes motiv for den straffbare handlingen.

Flere av forholdene i 2018 rammer samme fornærmede. Dette er en person som har annet etnisk bakgrunn enn norsk, er muslim, og homofil. Denne personen har fått trusler både via sosiale medier, og han har anmeldt personer som i det offentlige rom skal ha kalt ham nedsettende ord og oppført seg på en måte han fant svært truende. Han mener det er kombinasjonen av hans religion og seksuelle orientering som blir provoserende, da han mener de mistenkte også er muslimer.

Når det gjelder kjønnsidentitet/kjønnsuttrykk: Foreløpig er ikke transpersoner gitt et uttrykkelig vern i straffeloven, men etter Oslo politidistrikt sitt syn faller de under straffelovens § 77 bokstav i, ; "grupper med et særskilt behov for vern". Oslo politidistrikt mener fortsatt at det er ønskelig at kjønnsidentitet/kjønnsuttrykk settes opp som et eget hovedgrunnlag, da det kan bidra til å tydeliggjøre at dette er knyttet til identitet og ikke til seksualitet. Oslo politidistrikt har dessuten ved flere anledninger tatt til orde for at lovgiver bør gi transpersoner et uttrykkelig vern og at kjønnsuttrykk/ kjønnsidentitet bør tas inn i kjernebestemmelsen om hatkriminalitet i straffeloven §§ 185 og 186. Stortinget ba våren 2018 regjeringen fremme forslag om å utvide straffelovens bestemmelser om hatefulle ytringer, hatkriminalitet og diskriminering slik at de også omfatter hatefulle ytringer som fremsettes, eller diskriminering som utøves, på grunn av en persons kjønnsuttrykk eller kjønnsidentitet²². Oslo politidistrikt inkluderer derfor transpersoner i hatkriminalstatistikken.

I 2018 ble det registrert fem forhold på kjønnsuttrykk/ kjønnsidentitet. Fire av forholdene skjedde ute på byen. Et av forholdene er en person som plages av venninnens fetter. Denne fetteren mener kusinen hans ikke skal være venn med "transer". Mistenkte sender flere meldinger eks "jeg skal knerte deg din transe""bare vent og se hva jeg kan gjøre med deg" osv. I avhør gir mistenkte uttrykk for at han angrer på at han sendte disse meldingene.

Under forholdene kodet homofili er det flere forhold der fornærmede anmelder fordi de er blitt angrepet, enten bare verbalt eller også verbalt og fysisk, av for dem ukjente personer når de har gått hånd i hånd. Et slikt forhold er de fornærmede som gikk hånd i hånd på vei hjem fra butikken. Da treffer de en mann som kom med kommentarer til dem. Han fremsatte bemerkninger som "møkkajobb" (om sex mellom to menn), skam dere, tenk på barna osv. Han sa blant annet : " Jeg skal bli bestefar, hadde jeg hatt pistol hadde jeg ville skutt dere". Mistenkte forklarer i avhør at han ser det som sin plikt å beskytte barn mot homofile.

3.1.5. Grunnlag nedsatt funksjonsevne

Det er som tidligere nevnt grunn til å anta store mørketall for hatkriminal mot personer med nedsatt funksjonsevne. Det er likevel slik at syv forhold er det høyeste antall registrert i Oslo for denne kategorien av hatkriminal.

²² Se blant annet <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=70868>

Tabell 7. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018 i kategorien Nedsatt funksjonsevne, med underkategorier, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall

Underkategorier Nedsatt funksjonsevne	Antall forhold 2018	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016
Nedsatt fysisk funksjonsevne	4	2	0
Nedsatt kognitiv funksjonsevne*	2	2	
Nedsatt psykososial funksjonsevne**			
Nedsatt funksjonsevne etnisitet	1	1	
Totalt nedsatt funksjonsevne	7	5	0

*Også kalt Utviklingshemming

** Det man har omtalt som "psykiske lidelser"

På bakgrunn av antakelsen om mørketall, er det behov for mer kunnskap på dette feltet. Det er nødvendig å løfte kunnskapsnivået om hatkriminalitet mot personer med nedsatt funksjonsevne og hvilken form dette kan ta. Dette må skje i politiet, blant personer med nedsatt funksjonsevne og i samfunnet for øvrig.

Vi skal se på noen av anmeldelsene som kom i 2018.

To av forholdene omfatter ran. I begge forhold er fornærmede slått og ranet. I det ene forholdet ble fornærmede også revet ut av rullestolen, og mistenkte løp av gårde med lommeboken. I særlig den ene saken er fornærmede tydelig på at dette skjedde fordi han er "handikappet" og at mistenke ikke likte sånne som han.

To forhold handler om diskriminering. Den ene er fornærmede som mener hun blir nektet adgang til en butikk fordi hun er uføretrygdet og synlig sliter fysisk, den andre er en person som denne dagen ble nektet å sitte på et bakeri med mobilitetsscooter. Det blir sagt han sitter i veien selv om folk kom greit forbi. Han har vært der mange ganger før, men fikk denne gangen beskjed av en ansatt om at han ikke kunne være der.

Tre forhold er nabokrangel. I den ene satt fornærmede utenfor blokka da mistenkte kom og sa han ikke kunne stå der med rullestol. Fornærmede mener han ikke stod i veien for noen og kjørte mot mistenkte, kom borti foten hans. Mistenkte ble sint og sa han skulle "tre en pall opp i ræva" på fornærmede og " knulle moren din", gav ham et slag over øret som var hardt og i følge fornærmede gjorde svært vondt. Fornærmede mener mistenkte har problemer med at fornærmede har fått rullestol av kommunen. I denne saken har mistenkte vedtatt et forelegg.

I en annen har fornærmede nedsatt kognitiv funksjonsevne. Søsteren hennes (som er melder i saken) er lege, og fordi både mor og far er syke, har søster tatt permisjon fra jobben for å hjelpe. En nabo skal gjentatte ganger ha vært svært plagsom, og kalt fornærmede for gal, svin osv,. Mistenkte skal også ha vært tydelig på at han ikke liker at de har annen etnisk bakgrunn enn norsk. Melder forklarer at det er når nabo beskriver fornærmede som gal at fornærmede blir redd. Det er også da han i følge medler har oppført seg mest truende.

Nabokonflikter er ofte krevende å etterforske da det er ord mot ord. I de fleste av disse forholdene var det ikke kommet noen avgjørelse på uttrekkstidspunktet for statistikken.

3.2 Type lovbrudd

I følgende tabell er lovbruddene i hatkriminalmeldelsene i Oslo i 2018 gruppert etter ulike typer:

Tabell 8. Kriminalitetstyper og statistikkgrupper, i forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall

Kriminalitetstype	Ulike typer lovbrudd (Statistikkgruppe) ²³	Antall forhold 2018	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016	Antall forhold 2015
Vold					
	Trusler	19	16	12	22
	Grove trusler		2	4	0
	Kroppskrenkelse (inkl grov)	36	50	45	35
	Kroppsskade (inkl grov)	8	2	5	13
	Trusler / forulemping mot off tj.mann/trusler /vold særlig utsatte yrkesgrupper	9	3	4	
	Drap forsøk			1	
Vinning					
	Ran	2			
	Grovt ran	1			
Skadeverk					
	Skadeverk på/i bygning, Grovt skadeverk	3	5	4	
Annet					
	Ordensforstyrrelse / ordensf. i selvforskyldt rus	3	5	5	1
	Hatefulle ytringer*	108	71	71	41
	Diskriminering	6	8	4	3
	Terrortrusler	3			
	Hensynsløs atferd	30	29	19	22
	Dyrevelferdsloven	1			
	Åndsverkloven	2	5		
	Totalt	238	198	175	143

*Kategorien hatefull ytring er slått sammen av tre statistikkgrupper:

Hatefulle ytringer – hudfarge, nasjonal/etnisk opprinnelse 77

Hatefulle ytringer – religion/livssyn 11

Hatefulle ytringer homofile orientering 20

De to største lovbruddstypene er Hatefulle ytringer og Kroppsskade/kroppskrenkelser. Antall forhold som gjelder hatefulle ytringer (108 forhold) er en klar økning fra tidligere år.

Økningen antas å ha flere forklaringer, blant annet et økt fokus på opplæring av ansatte i hatkriminalitet i Oslo politidistrikt, et økt fokus hos organisasjoner på å anmelde slike saker, og at hatkriminalgruppen på Manglerud politistasjon har medført både økt kompetanse og fokus på å kode disse forholdene riktig, samt på å irettesette dem. Den største forskjellen er trolig at politiet har en bevissthet på at dersom det i en hendelse har forekommet en hatefull ytring, opprettes det en egen anmeldelse på dette. Eksempelvis: Dersom en person er slått ned og det

²³ Kodeverket for lovbrudd ble endret med ny straffelov høsten 2015, og kombinasjonen av nye og gamle statistikkgrupper er uoversiktlige å forholde seg til. Vi har valgt å lage egne, sammenslåtte kategorier for ulike typer lovbrudd som tilnæringsvis beskriver det samme.

samtidig har fremkommet en straffbar hatefull ytring om vedkommendes nedsatte funksjonsevne ,vil det nå opprettes en anmeldelse på volden/kroppskrenkelsen, og en anmeldelse på den hatefulle ytringen.

Ellers fordeler anmeldelsene seg over et stort spekter av lovbrudd. Blant sakene i 2018 var det noen få hendelser hvor fornærmede ble hardt skadet, og svært omfattende og krevende etterforskning.

I kun et fåtall av forholdene er det imidlertid oppgitt at fornærmede måtte til lege eller sykehus som en følge av handlingen de ble utsatt for. I langt flere forhold oppgir fornærmede at hendelsen har vært svært belastende for dem. Noen sliter med søvn og kjenner på utrygghet.

Hovedtyngden av forholdene er saker der straffereaksjonen normalt er forelegg eller betinget fengsel.

Igen kan det være grunn til å minne om at oversikten bygger på anmeldte hendelser og ikke nødvendigvis speiler de faktiske forhold. Det kan være at man lettere anmelder legemsfornærmelser enn for eksempel hatefulle ytringer. I 55 av 108 forhold på hatefulle ytringer er anmeldelsen opprettet av politiet. Det er politi som har kommet til stedet der ytringen falt, eller det fremkommer i etterforskningen at slike ytringer har fremkommet og det blir da opprettet anmeldelse på dette av etterforsker.

3.3 Hvem anmelder

Oslo politidistrikt har de siste årene hatt fokus på opplæring av ansatte på temaet hatkriminalitet for å få en bedre registrering. Doble mørketall er som tidligere nevnt et fenomen i disse sakene. Det vil altså si at man har mørketall både fordi forholdene ikke blir anmeldt til politiet, og fordi hatmotivet ikke fanges opp i de saker som blir anmeldt. Det er et mål at politiet skal bli flinkere til å fange opp hatkriminalitet, både når anmeldelsene er skrevet av politiet, og når fornærmede kommer for å anmelde et forhold.

Distriktet har dessuten jobbet med å spre kunnskap i befolkningen om fenomenet hatkriminalitet, både via medier, men også i direkte kontakt med frivillige organisasjoner og andre som representerer eller jobber opp mot særlig berørte grupper. Det har dessuten vært økt mediefokus på fenomenet de siste årene, flere politikere har engasjert seg, og flere organisasjoner og institusjoner jobber med å spre kunnskap.

Det er interessant å se hvordan sakene fordeler seg på hvem som har anmeldt forholdet – om det er politiet eller publikum selv som har anmeldt, og hvordan dette har endret seg over tid. Et mål har vært at politiet skal bli bedre på å fange opp eventuelle hatmotiver.

Tabell 9: Anmelder i forholdene registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2018, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall og prosent.

Hvem anmelder	Antall 2018	Andel % 2018	Antall 2017	Andel% 2017	Antall 2016	Andel% 2016	Antall 2015	Andel% 2015
Fornærmede	114	48%	103	52%	89	51%	94	66%
Politiet	108	45%	93	47%	83	47%	48	33%
Publikum/vitne	16	7%	2	1%	3	2%	1	1%
Totalt antall forhold	238	100%	198	100%	175	100%	143	100%

Politiet opprettet få hatkriminalmeldelser før 2015. I 2018 var rett i underkant av halvparten av hatkriminalmeldelsene opprettet av politiet. Dette kan indikere at politiet i større grad enn tidligere fanger opp eventuelt hatmotiv i den aktuelle straffesaken, og deretter både oppretter en anmeldelse og koder saken riktig. I og med at politiet skal prioritere disse sakene, kan det også se ut til at politiet selv skriver anmeldelser i noen saker der man tidligere ville bedt fornærmede selv ta kontakt med politivakta for å få opprettet en anmeldelse. Det betyr ikke at man ikke lenger har doble mørketall, men det kan bety at man har langt større fokus på og kunnskap om hatkriminalitet i Oslo politidistrikt enn tidligere. Likevel var økningen langt større fra 2015 til 2016, da man hadde et forsterket fokus på opplæring, enn fra 2016 til 2017, og som vi ser fra 2017 til 2018. Det er flere nyansatte som ikke har fått opplæring på hatkriminalitet. Likevel ser det ut til at kunnskapen om hatkriminalitet er langt større i Oslo politidistrikt nå enn for bare noen få år siden.

3.4 Åsted

Hatkriminalitet skjer i private sammenhenger, i det offentlige rom og via medier. Med ”medier” mener vi her sosiale medier, internett, aviser, men også telefon og mail er definert inn i denne kategorien. Dette for å skille det fra ansikt-til-ansikt møter.

Tabell 10: Åsted i forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018, etter gruppert åsted og underkategorier av åsted, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall

Gruppert Åsted	Underkategorier av åsted	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
Medier	Sosiale medier (facebook, nettsteder)	27	17	10	13
	Telefon/ Mail/ Brev	7	10	16	7
	TV/radio/Avis	1	1	1	2
Medier totalt		35	28	27	22
Nabolag	Leilighet	8	5	1	1
	Offentlig transport/ Taxi	5	8	13	4
	Offentlige rom	67	49	40	21
	Oppgang	12	11	11	14
Nabolag totalt		92	73	65	40
Sentrum	Offentlig kontor	2	0	1	0
	Offentlige rom	39	35	33	44
	Offentlig transport/ taxi	3	2	3	4
	Utsted **	7	26	32	11
Sentrum Totalt		51	63	69	59
Skole Arbeid	Arbeid	54	34	14	21
	Skole	5	0	0	1
Skole/Arbeid totalt		59	34	14	22
Totalt		238	198	175	143

**Utsted kan være serveringsteder og barer, men også storkiosker er lagt inn her.

Medier er åsted i kun 15 % av forholdene – den samme andelen som foregående år. Det er grunn til å anta at det reelle antallet er langt høyere enn 35 forhold, og at det her er store mørketall. Det at man kun har 27 forhold som har åsted sosiale medier bør sees nærmere på. Vi har i forbindelse med årets rapport sett på hvor mange saker som har en tilknytning til sosiale medier, selv om hovedåstedet ikke var sosiale medier. For eksempel kan det være slik at noen har lagt ut en melding på snapchat som fører til at det blir slossing i skolegården. Antall anmeldte hatkriminalforhold i sosiale medier er fremdeles lavt. I 2018 var det kun 34 av de til sammen 238 hatkriminalforholdene der sosiale medier på en eller annen måte har hatt en betydning.

Dette skyldes lav anmeldelsestilbøyelighet hos publikum, men sier også noe om at Oslo politidistrikt ikke har opprettet mange slike saker selv. Fokuset er fremdeles på etterforskning av saker som kommer inn, og ikke på aktiv patruljering av nettet med tanke på å avdekke hatkriminalitet. Mye av dette arbeidet ligger for øvrig hos Kripos og til en viss grad hos PST. Kripos opererer det nasjonale tipsmottaket på hatkriminalitet²⁴ og de oversender flere saker til politidistriktene hvert år. Imidlertid er det bare et marginalt antall slike forhold som sendes Oslo politidistrikt. Det vil si at i flertallet av de mulige hatkriminalsakene Kripos undersøker (som går på trusler, hatefulle ytringer på nett), er gjerningspersonen ikke bosatt i Oslo.

Det er en utvikling i politi-Norge på nettopp politiets tilstedeværelse på nett. Politidirektoratet har i flere dokumenter fremhevet dette som et viktig satsingsområde, og Kripos har økt fokuset sitt på hatefulle ytringer på nett. Det faller utenfor denne rapporten å gå nærmere inn på denne satsingen. I denne omgang konstanterer vi bare at antallet anmeldte hatkriminalforhold i Oslo, der åstedet er sosiale medier, er så lavt at det er grunn til å anta store mørketall.

Kategorien "offentlig rom" favner naturlig nok vidt, men de fleste anmeldte hendelser skjedde på åpen gate, på vei til eller fra hjemsted, i sentrumsgater til og fra fest, eller på åpne plasser som en park eller lignende. "Nabolag" er en vid definisjon, det kan være rett utenfor bosted, men også på nærbutikk eller i nærheten av bosted. "Sentrum" er definert som sentrumskjernen, men inkluderer også Nedre Grünerløkka og nedre del av Majorstua der det er mange utesteder, samt sentrumsområder i Asker og Bærum.

Det kan være verdt å merke seg at andelen forhold som skjer i nabolag øker. Da Oslo politidistrikt startet rapporteringen på hatkriminalitet, var de fleste anmeldelsene på forhold som hadde åsted sentrum. Dette har endret seg, nå har de fleste forhold åsted nabolag. Sentrum var åsted i 41% av forholdene, og nabolag 28% av forholdene i 2015. I 2018 er dette snudd om: Sentrum er åsted i 21% av forholdene, nabolag i 39%.

Under kategorien "Skole/Arbeid" har det også vært en økning, fra 15% i 2014, til 25% i 2018. Av disse var flere forhold i tilknytning til taxinæringen, ansatte på utesteder, eller vold mot/forulemping av polititjenesteperson på grunn av betjentens (antatte eller faktiske) etnisitet, religion eller seksuelle orientering.

²⁴ <https://www.politiet.no/tjenester/tips-politiet/hatefulle-ytringer-pa-internett/>

Tabell 11. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018, etter grunnlag og gruppert åsted, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert Åsted	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Medier	11	7	6	3
	Nabolag	11	17	15	7
	Sentrum	20	21	19	22
	Skole arbeid	5	1	1	1
LHBT Totalt		47	46	41	33
Etnisitet	Medier	14	10	18	11
	Nabolag	58	38	37	24
	Sentrum	21	33	42	21
	Skole Arbeid	43	23	11	14
Etnisitet Totalt		136	104	108	70
Antisemittisme*	Medier	4			
	Nabolag	0			
	Sentrum	2			
	Skole arbeid	1			
	Annet	1			
Antisemittisme Totalt		8			
Religion	Medier	6	8	3	8
	Nabolag	17	16	11	9
	Sentrum	7	9	8	16
	Skole Arbeid	10	10	2	7
Religion Totalt		40	43	24	40
Nedsatt funksjonsevne	Medier	0	3	0	0
	Nabolag	6	2	2	0
	Sentrum	1	0	0	0
	Skole arbeid	0	0	0	0
Nedsatt funksjonsevne Totalt		7	5	2	
Totalt antall forhold		238	198	175	143

*Som tidligere nevnt er antisemittisme tatt ut som egen kategori fra 2018, dette grunnlaget sorterte tidligere under etnisitet. De forholdene som var på antisemittisme før 2018 vil derfor være innbakt i tallene på etnisitetsgrunnlaget

De fleste forholdene har åsted "Sentrum" og "Nabolag", uavhengig av hvilket grunnlag vi ser på. På grunnlagene etnisitet, religion og nedsatt funksjonsevne, utmerker nabolag seg som det mest hyppige åstedet. På LHBT utpeker sentrum seg. Dette har variert noe over tid, og det er derfor vanskelig å si noe om hva dette kan skyldes. Imidlertid ser vi at flere av LHBT forholdene ofte er knyttet til at overgrepet skjer på kveldstid i sentrum, gjerne på vei hjem fra en kveld ute på byen, og gjerne der to av samme kjønn går sammen eller leier.

Det kan også være verdt å merke seg at undergruppe "Etnisitet" har den klart største andelen av forhold som skjer på skole eller arbeid. 73% av forholdene med åsted skole/arbeid, er i kategorien etnisitet.

3.5 Nærmere om fornærmede

Fornærmede i hatkriminaliteter er for 2018, som for tidligere år, svært sammensatt med hensyn til alder, kjønn, statsborgerskap og fødeland. Når det gjelder kjønn får politiet i sine uttrekk opp det kjønnet vedkommende offisielt er registrert med. Siden antall forhold er så lavt, har vi imidlertid mulighet til å manuelt markere de sakene der fornærmede selv beskriver seg som transperson, og det er gjort også i år.

3.5.1 Kjønn/Institusjon

Tabell 12: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, etter kjønn, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Kjønn Fornærmede	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
Mann	128	105	109	95
Kvinne	73	58	40	40
Transperson*	3	6	4	0
Offentligheten/organisasjon/firma	32	28	21	8
Ukjent	2	1	1	0
Totalt antall forhold	238	198	175	143

*Fornærmede er registrert som mann eller kvinne i politiets automatiske registre, men beskriver seg selv som transperson i avhør.

Fem forhold er transrelatert, men i kun tre av de fem forholdene beskriver fornærmede seg selv som transperson. I to av forholdene er fornærmede tydelig på at vedkommende ikke er transperson, men gjerningspersonen har slengt transrettede skjellsord til vedkommende.

Kategorien "Offentligheten/organisasjon/firma" er en bred kategori. Denne inkluderer blant annet politiansatte med minoritetsbakgrunn som i forbindelse med sitt arbeid har vært utsatt for forulemping/vold eller hatefulle ytringer på bakgrunn av sin etnisitet. Det er i denne kategorien også eksempler på organisasjoner og etater som har mottatt truende meldinger for sitt engasjement. Et eksempel på forholdt anmeldt av en organisasjon i 2018 er følgende: En organisasjon som har en telefontjeneste anmeldte en person som ringte inn og sa han ville skyte i en barnehage dagen etterpå, han ville skyte negerbarn fordi han hater negre med mer. Innringer viste seg å være en ungdom som i avhør senere sa han at han bare hadde gjort dette for moro skyld.

Fremdeles er det flest menn blant de fornærmede. Antallet kvinner er økende, men ser vi på forholdsmessigheten er den lik de siste par årene. Ca 55% av de fornærmede er menn, rundt 30 % er kvinner, resten er organisasjoner eller offentlige institusjoner²⁵

Som vi skal se i tabellen under varierer kjønnsandelen noe mellom de ulike grunnlagene. På grunnlagene LHBT, etnisitet og antisemmitisme er det flest menn som er fornærmet, mens på nedsatt funksjonsevne og religion er det flest kvinner. Blant de fornærmede under religiøst motivert hatkriminalitet oppgir de fleste kvinner å bære hijab, og at overgrepene hadde sammenheng med at de bar hijab.

²⁵ Herunder hatkriminalitet rettet mot politibetjenter på bakgrunn av deres religion, etnisitet eller seksuelle orientering

Kjønn/institusjon fordeler seg slik etter de ulike grunnlagene:

Tabell 13: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2018, etter grunnlag og kjønn fornærmede, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015 . Absolutte tall

Grunnlag	Kjønn	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Kvinne	10	7	4	5
	Mann	34	31	32	28
	Transperson	5	6	4	0
	Offentligheten/org/firma	1	2	0	0
	Ukjent	0	0	0	0
Etnisitet	Kvinne	38	25	29	24
	Mann	77	53	63	42
	Offentligheten/org/firma	19	25	16	4
	Ukjent	2	1	0	0
Antisemittisme*	Kvinne	1			
	Mann	2			
	Offentligheten/org/firma	5			
	Ukjent	0			
Religion	Kvinne	20	23	5	11
	Mann	13	20	14	25
	Offentligheten/org/firma	18	0	4	4
	Ukjent	0	0	0	0
Nedsatt funksjonevne	Kvinne	4	3	2	0
	Mann	3	1	0	0
	Offentligheten/org/firma	0	1	0	0
	Ukjent	0			
Totalt antall forhold		238	198	175	143

**Som tidligere nevnt er antisemittisme tatt ut som egen kategori fra 2018, dette grunnlaget sorterte tidligere under etnisitet. De forholdene som var på antisemittisme før 2018 vil derfor være innbakt i tallene på etnisitetsgrunnlaget

Det at det er flest menn blant de fornærmede er særlig tydelig på grunnlaget LHBT. Det kan ikke ut fra dette trekkes en konklusjon om at det er større sannsynlighet for å bli utsatt for hatkriminalitet dersom man er homofil sammenlignet med lesbisk – til det er tallene våre for små og usikre. Men det vi kan si er at denne tendensen har vært gjennomgående i alle år Oslo politidistrikt har ført statistikk, og at det i alle fall er langt flere anmeldelser på hatkriminalitet fra homofile enn fra lesbiske.

3.5.2. Alder

Vi deler alder inn i barn (under 18 år), ung (20-29 år), voksen (30–49 år) eller eldre (50 år og over). I 2016 var halvparten av de fornærmede 29 år eller yngre, som i 2015, og 37% var 30 år eller eldre. Dette har endret seg noe. I 2017 var 40% 29 år eller yngre, 45 % var 30 år eller eldre. I 2018 ser vi denne tendensen forsterkes: 35% var 29 år eller yngre, 50% 30 år eller eldre.

Det er altså slik at det er i kategorien 30 år eller eldre vi har den største økningen fornærmede i hatkriminalmeldelser, og det er også i denne kategorien vi finner flest fornærmede.

Tabell 14: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2018, etter gruppert alder fornærmede, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall

Gruppert alder	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
18 og under	19	8	23	14
19-29	64	70	64	56
30-49	88	73	48	55
50 og over	33	17	16	8
Annet/ Offentlig/Organisasjon	34	30	24	10
Totalt antall forhold	238	198	175	143

Den yngste registrerte fornærmede var enda ikke fylt et år, og den eldste var 68 år på gjerningstidspunktet. Det er vanskelig å si noe om årsaken til at det er så få barn blant fornærmede. En nærliggende antakelse er knyttet til åsted. Vi har tidligere år sett at barn er fornærmet i saker knyttet til sosiale medier. Så lenge antallet anmeldelser av hatkrim på sosiale medier er så lavt, vil dette muligens vise seg i alderen på de fornærmede. Det kan være slik at dersom man aktivt går inn for å avdekke hatkriminalitet i sosiale medier, så vil man også finne flere barn og unge blant de fornærmede. Dette vet vi imidlertid lite om.

Ser vi på gjerningssted knyttet til alder, ser vi at spredningen er ganske jevn, det er ikke noe som utmerker seg spesielt. Fordelt på faktiske forhold etter åsted fordeler det seg slik:

Tabell 15: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2018, etter gruppert alder fornærmede og gruppert gjerningssted, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall

Alder fornærmede	Gruppert gjerningssted	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
18 år og under	Medier	2	1	4	2
	Nabolag	10	3	16	9
	Sentrum	4	4	3	2
	Skole arbeid	3	0	0	1
Barn totalt		19	8	23	14
19-29 år	Medier	11	9	5	9
	Nabolag	21	24	19	10
	Sentrum	16	19	34	31
	Skole arbeid	16	18	6	6
Unge totalt		64	70	64	56
30-49 år	Medier	9	10	9	6
	Nabolag	37	30	18	16
	Sentrum	20	25	17	20
	Skole arbeid	22	8	4	13
Voksne totalt		88	73	48	55
50 år og over	Medier	4	3	2	0
	Nabolag	16	5	7	2
	Sentrum	5	5	4	4
	Skole arbeid	8	4	3	2
Eldre totalt		33	17	16	8
Annet (off, org)	Medier	9	5	7	10
	Nabolag	8	11	5	0
	Sentrum	7	10	11	0
	Skole Arbeid	10	1	1	0
Annet totalt		34	30	24	10
Totalt antall forhold		238	198	175	143

Ser vi på alder knyttet til grunnlag finner vi samme tendens: Spredningen er ganske jevn, og den har ikke endret seg vesentlig det siste året. Eneste unntak finner vi på religion, der det i 2017 var flest fornærmede i kategorien Unge, mens det for 2018 var flest fornærmede i kategorien voksne. Det er ikke mulig å trekke noen konklusjoner på bakgrunn av dette. Tallene er så små at dette kan skyldes tilfeldige variasjoner.

Tabell 16: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, etter grunnlag og gruppert alder fornærmede, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert Alder fornærmede	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	18 år og under	4	2	4	2
	19-29 år	22	20	22	13
	30-49 år	18	17	12	13
	50 og over	2	5	2	2
	Annet/ Offentlig/Organisasjon	1	2	1	0
Etnisitet	18 år og under	12	3	15	11
	19-29 år	34	25	32	23
	30-49 år	48	44	31	27
	50 og over	21	6	12	3
	Annet/ Offentlig/Organisasjon	9	26	18	0
Antisemittisme*	18 år og under	0			
	19-29 år	0			
	30-49 år	1			
	50 år og over	2			
	Annet/ Offentlig/Organisasjon	5			
Religion	18 år og under	3	3	4	1
	19-29 år	7	24	9	17
	30-49 år	20	9	5	15
	50 og over	3	6	1	3
	Annet/ Offentlig/Organisasjon	7	1	5	0
Nedsatt Funksjonsevne	18 år og under	0			
	19-29 år	1	1	1	0
	30-49	1	3	0	0
	50 og over	5	0	1	0
	Annet/ Offentlig/Organisasjon	0	1	0	0
Totalt antall forhold		238	198	175	133²⁶

*Som tidligere nevnt er antisemittisme tatt ut som egen kategori fra 2018, dette grunnlaget sorterte tidligere under etnisitet. De forholdene som var på antisemittisme før 2018 vil derfor være innbakt i tallene på etnisitetsgrunnlaget

²⁶ 10 forhold er organisasjoner/offentlighet og i 2015 var dette en samlekategori som ikke ble ført på undergrunnlag/alder. Fra 2016 er slike forhold sortert etter ulike grunnlag, men de står selvsagt uten alder.

3.5.3. Fødeland og statsborgerskap

Som i tidligere år er, det også en stor spredning i forhold til fornærmedes fødeland og statsborgerskap. Gruppert er det slik:

Tabell 17: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018, etter gruppert fødeland fornærmede, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall

Gruppert Fødeland	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
Afrika	45	46	35	23
Asia u/ Midtøsten	15	16	17	16
Midtøsten ²⁷	32	21	4	10
Amerika/Sør-Amerika	4	8	3	0
Vest-Europa u/ Norge ²⁸	4	5	3*	13*
Øst-Europa	9	8		
Norge	73	48	46	62
Org/inst/annet	33	28	21	8
Ukjent ²⁹	23	18	46	11
Totalt antall forhold	238	198	175	143

De fornærmede er født i minst 31 ulike land³⁰.

Blant de som er født i Norge og Europa er det flere av de fornærmede som oppgir at foreldrene ikke er født i Norge. Opplysninger om foreldres fødeland er imidlertid ikke tilgjengelig i straffesaksregisteret og vi får derfor ikke ut autogenerated statistikk på dette, slik vi gjør på fødeland og statsborgerskap.

Selv om fornærmede i flertallet av forholdene er født utenfor Norge, er Norge det fødelandet som oftest oppgis, ca 30%. Dette er noe ulikt på de ulike grunnlagene. På LHBT og nedsatt funksjonsevne er det et flertall av de fornærmede som oppgir fødeland Norge, mens på religion, etnisitet og antisemittisme er flertallet født utenfor Norge

²⁷ Midtøsten: Her bruker vi definisjonen slik den er gitt i Store Norske leksikon <https://snl.no/taxonomy/1098>

²⁸ Vest-Europa og Øst Europa: I definisjonen av hvilke land som tilhører Vest-Europa og Øst-Europa, bruker vi klassifiseringen som FN benytter: <https://esa.un.org/MigFlows/Definition%20of%20regions.pdf>

²⁹ Ukjent betyr ikke annet enn at fødeland ikke er lagt inn i registreringen av fornærmede. Det er ikke slik at fødeland dermed er ukjent for politiet, men at rapportskriver ikke får dette ut i uttrekket.

³⁰ Det kan være flere da fødeland er ukjent på noen av de fornærmede

Tabell 18: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2018, etter grunnlag og gruppert fødeland fornærmede , sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert fødeland	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Afrika	2	6	7	0
	Asia u/ Midtøsten	0	0	1	1
	Midtøsten	7	5	0	1
	Amerika/ Sør-Amerika	1	3	2	0
	Vest-Europa u/ Norge	0	2	0*	3*
	Øst-Europa	0	3	0	0
	Norge	29	21	10	27
	Organisasjon/Offentlig	1	0	0	0
	Ukjent	7	4	21	1
Etnisitet	Afrika	33	32	22	16
	Asia u/ Midtøsten	12	8	13	10
	Midtøsten	16	12	3	2
	Amerika/ Sør-Amerika	1	2	1	0
	Vest-Europa u/ Norge	4	0	2*	7*
	Øst Europa	6	5	0	0
	Norge	31	14	31	24
	Organisasjon/Offentlig	20	25	16	4
	Ukjent	13	6	19	7
Antisemittisme*	Afrika	0			
	Asia u/ Midtøsten	0			
	Midtøsten	0			
	Amerika/ Sør-Amerika	0			
	Vest-Europa u/ Norge	0			
	Øst Europa	2			
	Norge	1			
	Organisasjon/Offentlig	5			
	Ukjent	0			
Religion	Afrika	10	7	6	7
	Asia u/ Midtøsten	3	7	3	5
	Midtøsten	9	4	0	7
	Vest-Europa u/ Norge	0	3	0	3
	Øst Europa	1	0	0	0
	Amerika /Sør-Amerika	0	3	0	0
	Norge	8	11	5	11
	Organisasjon/ Offentlig	7	0	5	4
	Ukjent	2	2	4	3
Nedsatt Funksjonsevne		0	1	0	0
	Afrika				0
	Asia u/ Midtøsten	0	1	0	0
	Amerika/Sør-Amerika	2	0	0	0
	Norge	4	2	0	0
	Org		1	0	
	Ukjent	1	0	0	0
Totalt		238	198	175	143

Tallene endrer seg noe når vi ser på statsborgerskap. Fornærmede i hatkriminaliteter er i år som tidligere år, primært norske statsborgere, hele 71%:

Tabell 19: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2018, etter statsborgerskap fornærmede i absolutte og prosentvise tall, sammenlignet med absolutte tall 2015-2017. Absolutte tall og prosent

Gruppert Statsborgerskap	Antall 2018	%andel 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
Afrika	8	3 %	18	9	5
Asia u/ Midtøsten	2	1 %	4	6	4
Midtøsten	5	2 %	13	0	8
Amerika/ Sør Amerika	2	1 %	4	2	0
Vest-Europa u/ Norge	10	4 %	8	10*	14*
Øst Europa	7	3 %	5		
Norge	170	71 %	115	126	101
Offentligheten/ Organisasjon	33	14 %	28	21	8
Statsløs			1	0	
Ukjent	1	1 %	2	1	3
Totalt antall forhold	238	100%	198	175	143

Dette gjelder også når vi ser på statsborgerskap innenfor de ulike grunnlagene flertallet av fornærmede er norske statsborgere:

Tabell 20: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2018, etter grunnlag og gruppert statsborgerskap fornærmede, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert statsborgerskap	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Afrika	4	5	6	0
	Midtøsten	2	4	0	1
	Vest-Europa u/ Norge	2	2	7	3
	Øst-Europa		2		
	Norge	38	29	27	29
	Offentligheten/organisasjon	1	2		
	Amerika/ Sør-Amerika		2		
	Ukjent		0	1	0
Etnisitet	Afrika	4	12	2	5
	Asia u/ Midtøsten	2	3	5	3
	Midtøsten	2	8	0	1
	Amerika/ Sør-Amerika	2	2	2	0
	Vest-Europa u/ Norge	8	6	3	8
	Øst-Europa	6	3		
	Norge	91	44	80	46
	Offentligheten/ Organisasjon	19	25	16	4
Antisemittisme*	Norge	3			
	Offentligheten/Organisasjon	5			

Religion	Afrika		1	1	0
	Asia u/ Midtøsten		1	1	1
	Midtøsten	1	1	0	6
	Vest-Europa u/ Norge		0	0	3
	Øst-Europa	1			
	Norge	31	38	17	26
	Offentligheten/Organisasjon	7	0	5	4
	Statsløs		1		
	Ukjent		1		
Nedsatt funksj.evne	Norge	7	4	2	0
	Offentligheten/Organisasjon		1		
Totalt antall forhold		238	198	175	143

*Som tidligere nevnt er antisemittisme tatt ut som egen kategori fra 2018, dette grunnlaget sorterte tidligere under etnisitet. De forholdene som var på antisemittisme før 2018 vil derfor være innbakt i tallene på etnisitetsgrunnlaget

Samlet om fornærmede kan vi altså si at de fleste er godt voksne menn som er født utenfor Norge men har norsk statsborgerskap. Som vist er det imidlertid variasjoner innenfor de ulike grunnlagene. Eksempelvis vil det innenfor religiøst motivert hatkriminalitet være slik at den typiske fornærmede er en voksen kvinne, født utenfor Norge men norsk statsborger. På LHBT-motivert hatkriminalitet er de fleste fornærmede voksne menn født i Norge med norsk statsborgerskap.

3.6 Nærmere om identifiserte gjerningspersoner.

I det følgende brukes samlebetegnelsen "gjerningspersoner", men det er svært viktig å presisere at kun de færreste av de vi omtaler som gjerningspersoner er domfelt/bøtelagt på tidspunktet for datauttrekket. Begrepet gjerningspersoner kan derfor fremstå unyansert. I enkelte tilfeller er det antatte gjerningspersoner, i andre tilfeller personer som er frikjent, eller det er personer som faktisk er dømt for hendelsen. Mer presist er det derfor å snakke om mistenkt/siktet/domfelt. Som en samlebetegnelse bruker vi likevel begrepet gjerningsperson, men altså med de forbehold som her er nevnt. Vi gjentar det som ble omtalt i metodekapittelet: Det som beskrives her er de som er registrert som gjerningsperson i anmeldelsen. Vi kan derfor ikke slå fast hva som kjennetegner de som begår hatkriminalitet, det eneste vi kan peke på er variabler som beskriver de som blir *anmeldt* for hatkriminalitet.

Noen identifiserte gjerningspersoner går igjen i flere forhold. I tillegg er det slik at det i noen forhold med ukjent gjerningsperson, er oppgitt at det var flere gjerningspersoner. Det reelle tallet på antall gjerningspersoner i de anmeldte hatkrimforholdene kan vi derfor ikke si med sikkerhet.

For å kunne si noe om gjerningspersoner har det vært nødvendig å ta et eget uttrekk på forhold registrert på identifiserte mistenkt/siktet/domfelt. For 2018 ble det registrert 193 mistenkteforhold der mistenkte er identifisert. Totalen i det følgende vil altså være de 193 mistenkteforholdene der det er registrert kjent gjerningsperson³¹. Dette er ikke 193 unike personer, da noen som sagt er mistenkt/siktet/domfelt i flere forhold. Det er derfor vi får den noe tunge betegnelsen mistenkteforhold.

3.6.1. Kjønn

Tabell 21 Kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018 etter kjønn mistenkt, sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall.

Kjønn	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
Kvinne	33	37	22	11
Mann	156	131	146	103
Institusjon/ Organisasjon/annet	4	13	1	1
Totalt antall forhold	193	181	169	115

Det er som vist flest menn blant de fornærmede, og det gjelder også for identifiserte gjerningspersoner i de anmeldte hatkrimforholdene i Oslo. Hele 81% av de identifiserte gjerningspersonene er menn. Dette er samme tendens som i tidligere år. I 2017 var 72% i av de identifiserte gjerningspersonene menn, i 2016 var 85% menn og i 2015 var ca 90 % menn. Generelt er det altså flere menn enn kvinner som er registrert som gjerningspersoner i anmeldte hatkrimforhold i Oslo politidistrikt, men andelen varierer noe for de ulike grunnlagene. På LHBT er samtlige kjente gjerningspersoner menn. På antisemittisme er kjente gjerningspersoner enten menn eller organisasjoner. På religion, nedsatt funksjonsevne og etnisitet er 75% av kjente gjerningspersoner menn.

³¹ Ikke de 238 fornærmedeforholdene som tidligere vist til

3.6.2. Alder

Aldersfordelingen for identifiserte gjerningspersoner er så å si lik den for fornærmede: For identifiserte gjerningspersoner at 30 % er under 29 år og 68 % er over 30 år.

Tabell 22: Kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018 etter etter alder mistenkt. Sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall og prosent

Alder	Antall 2018	%andel 2018	Antall 2017	%andel 2017	Antall 2016	%andel 2016	Antall 2015	%andel 2015
18 og under	16	8 %	14	8%	8	5 %	4	3 %
19-29	42	22 %	47	26%	55	32 %	36	32 %
30-49	71	37 %	55	30%	55	32 %	43	38 %
50 og over	60	31%	51	28%	50	30 %	31	27 %
Organisasjon/ Institusjon/annet	4	2 %	14	8%	1	1 %		
Totalt antall forhold	193	100%	181	100%	169	100 %	115	100%

Det er få barn oppført som identifiserte gjerningspersoner (rett under 8%). Den yngste registrerte gjerningspersonen var 10 år, den eldste var 83 år på gjerningstidspunktet. Fremdeles er det slik at vi finner hovedtyngden av gjerningspersoner i gruppen godt voksne menn. Det er imidlertid ett grunnlag som skiller seg ut, og det er på LHBT. Det fremkommer derom vi ser alder på kjent gjerningsperson på de ulike grunnlagene. Vi har for enkelthets skyld her delt opp i barn/unge som en kategori (til og med 29 år) og voksne/eldre i en kategori (30 år +)

Tabell 23: Kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018 etter grunnlag og alder. Absolutte tall og prosentvis fordeling innenfor hvert grunnlag

Grunnlag	Alder	Antall 2018	% 30 + pr grunnlag
Antisemittisme	Barn/unge	3	
	Voksne/eldre	2	
Andel 30 + Antisemittisme			40%
Etnisitet	Barn/unge	74	
	Voksne/eldre	25	
Andel 30 + Etnisitet			75%
Religion	Barn/unge		
	Voksne/eldre	33	
Andel 30 + Religion			100%
LHBT	Barn/unge	29	
	Voksne/eldre	18	
Andel 30 + LHBT			38%
Nedsatt funksjonsevne	Barn/unge	1	
	Voksne/eldre	4	
Andel 30 + Nedsatt f.evne			80%
Annet (org)		4	
Totalt antall forhold		193	

Som vi ser er et flertall av de kjente gjerningspersonerne 30 år eller eldre, men med et klart unntak på grunnlag LHBT der de utgjør 38%. Altså er et flertall av kjente mistenkte i hatkrimforhold i Oslo mot LHBT-personer, 29 år eller yngre.

Det fremkommer ofte i det offentlige ordskiftet at hatkriminalitet er et stort problem blant barn og unge³². Det kan godt være tilfelle, men det viser seg altså ikke i de anmeldte forholdene i Oslo. Tvert imot. Ser vi på anmeldte forhold er det de godt voksne som er mistenkte i denne type straffbare forhold.

3.6.3. Fødeland og statsborgerskap

Til sammen er det registrert 16 ulike fødeland på kjente gjerningspersoner. I noen forhold er mistenktes fødeland ukjent, det vil si at mistent/siktet/domfelte i hatkrimforholdene i Oslo politidistrikt har bakgrunn fra minst 16 land. Gruppert fordeler **fødeland** seg slik:

Tabell 24: Kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018 etter gruppert fødeland mistenkt. Sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall og prosent

Gruppert Fødeland	Antall 2018	%andel 2018	Antall 2017	% 2017	Antall 2016	% 2016	Antall 2015	% 2015
Afrika	21	11 %	13	7%	6	3%	7	6%
Asia uten Midtøsten	3	2 %	11	6%	5	3%	7	6%
Amerika/ Sør-Amerika	8	4 %	1	1%	2	1%	3	3%
Midtøsten	5	2,5 %	7	4%	6	3%	10	9%
Vest Europa u/ Norge	4	2 %	7	4%	9*	5%	13*	11%
Øst Europa	10	5 %	19	10%				
Norge	133	69 %	109	60%	126	75%	71	61%
Organisasjon/firma/annet	4	2 %	13	6%	1	1%	1	1%
Ukjent	5	2,5 %	1	1%	14	9%	3	3%
Totalt antall forhold	193	100%	181	99%	169	100%	115	100%

Vi ser imidlertid at flere av gjerningspersonene ikke har bosted i Oslo, så det blir derfor vanskelig å måle gjerningspersoner for hatkrim opp mot den bofaste befolkningen. Oslo politidistrikt har blant annet i siste trendrapporter kommentert utfordringer med denne type sammenligninger³³.

Ser man på fødeland utenfor Norge, var det i 2017 Øst Europa som pekte seg ut. Antall som er født i et Øst Europeisk land er gått ned fra 19 til 10 mistenkteforhold. Antallet i mstenkteforhold som er født i et afrikansk land er gått opp, fra 13 til 21 mistenkteforhold. Det fordeler seg imidlertid ikke likt på de ulike grunnlagene. De med afrikansk fødeland er mistenkt primært i LHBT-forhold som vi skal se i tabellen under. Det er viktig å presisere at med så små tall kan vi ikke si noe om trender, vi ser at vi kan få ulike utslag fra år til år. Det vi imidlertid kan si noe om er hvordan det fordelte seg i 2018. Dette ser vi blant annet i følgende tabell som viser fødeland til gjerningspersoner etter hvilket grunnlag de er mistenkt/siktet/domfelt for:

³² Se blant annet denne debatten i stortinget <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2018-2019/refs-201819-03-12/6#140959-1-2>

³³ Se blant annet <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/kriminalitetsutvikling/trendrapport-oslo-2018---2021.pdf>

Tabell 25: Antall kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018 etter grunnlag og gruppert mistekt. Sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall

Grunnlag	Fødeland Gruppert	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Afrika	19	12	6	3
	Asia uten Midtøsten	0	4	2	0
	Vest-Europa u/ Norge	2	3	6	4
	Tidligere Øst Europa	0	8	0	0
	Midtøsten	1	2	1	2
	Norge	23	10	34	8
	Amerika/ Sør-Amerika	2	0	0	0
	Institusjon/Ukjent	0	2	2	1
LHBT totalt		47	40	51	18
Etnisitet	Afrika	2	1	0	2
	Asia uten Midtøsten	1	2	2	5
	Vest- Europa u/ Norge	1	3	2	6
	Øst-Europa	10	7	0	0
	Midtøsten	2	1	5	5
	Norge	81	72	77	40
	Amerika/Sør-Amerika	0	1	2	2
	Institusjon / Ukjent	4	7	8	3
Etnisitet Total		101	94	96	63
Antisemittisme*	Norge	4			
	Institusjon/ Ukjent	2			
Antisemittisme totalt		6			
Religion	Afrika	0	0	0	2
	Asia uten Midtøsten	0	5	1	2
	Vest-Europa u/ Norge	0	1	1	3
	Tidligere Øst Europa	0	4		
	Midtøsten	2	4	0	3
	Norge	24	22	15	23
	Amerika/Sør-Amerika	6	0	0	1
	Institusjon/ Ukjent	1	4	4	0
Religion Totalt		33	40	22	34
Nedsatt funksjonsevne	Asia	2	0	0	0
	Norge	1	5	0	0
	Vest-Europa u/Norge	0	0	0	0
	Institusjon/annet	2	2	0	0
Nedsatt funk.evne totalt		6	7	0	0
Totalt antall forhold		193	181	169	115

*Som tidligere nevnt er antisemittisme tatt ut som egen kategori fra 2018, dette grunnlaget sorterte tidligere under etnisitet. De forholdene som var på antisemittisme før 2018 vil derfor være innebakt i tallene på etnisitetsgrunnlaget

Det er fremdeles slik at personer født i Norge utgjør et flertall i alle kategorier, med et klart unntak for LHBT. For kategorien etnisitet gjelder dette fire av fem av de kjente gjerningspersonene. En av fem er ikke født i Norge. Dette vil si at en eventuell antakelse om

at rasistisk motivert hatkriminalitet kun utøves av etnisk norske overfor personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk, ikke stemmer med de anmeldte forholdene i Oslo.

På statsborgerskap er det følgende fordeling:

Tabell 26: Antall kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018 etter gruppert statsborgerskap mistenkt. Sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall og prosent

Gruppert statsborgerskap	Antall 2018	%andel 2018	Antall 2017	%andel 2017	Antall 2016	%andel 2016	Antall 2015	%andel 2015
Afrika	11	6 %	3	1.5%	3	2%	3	3%
Asia uten Midtøsten	1	0,5 %	5	2.5%	2	1%	3	3%
Midtøsten	3	1,5 %	3	1.5%	1	1%	1	1%
Europa utenom Norge	6	3 %	10	6%	12*	8%	16*	14%
Øst Europa	4	2 %	16*	9%				
Norge	163	84 %	129	71%	150	88%	90	78%
Sør Amerika			1	0.5%				
Ukjent / Institusjon	5	3 %	14	8%	1	1%	2	1%
Totalt	193	100	181	100	169	100	115	100%

De kjente gjerningspersonene hadde i 2018 statsborgerskap fra ni ulike land. Det er likevel slik at de fleste kjente gjerningspersonene har norsk statsborgerskap. Det gjelder for alle grunnlag:

Tabell 26: Antall kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2018 etter grunnlag og gruppert statsborgerskap mistenkt. Sammenlignet med 2017, 2016 og 2015. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert statsborgerskap	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Afrika	10	3	2	2
	Asia u/ Midtøsten		0	1	0
	Midtøsten		1	1	0
	Vest-Europa u/ Norge	2	4	7	4
	Tidligere Øst Europa		5		
	Norge	35	26	40	12
	Institusjon/ ukjent/ annet		1		
LHBT Totalt		47	40	51	18
Etnisitet	Afrika	1			
	Asia u/ Midtøsten		0	0	3
	Midtøsten	1			
	Vest-Europa u/ Norge	2	4	2	7
	Øst Europa	4	7		
	Norge	91	75	94	51
	Sør Amerika		1		
Institusjon/ ukjent/ annet	2	7	0	2	
Etnisitet totalt		101	94	96	63
Antisemittisme*	Norge	4			
	Institusjon/ organisasjon/ukjent	2			
Antisemittisme totalt		6	7	0	0

Religion	Afrika			1	1
	Asia u/ Midtøsten		5	1	0
	Vest-Europa u/ Norge	1	2	3	5
	Tidligere Øst Europa		4		
	Midtøsten	2	2	0	1
	Norge	30	23	16	27
	Institusjon/ Organisasjon		4	1	0
Religion totalt		33	40	22	34
Nedsatt funksjonsevne	Asia u/ Midtøsten	1			
	Vest-Europa u/Norge	1			
	Norge	3	5	0	0
	Institusjon/ Organisasjon	1	2		
Nedsatt funk.evne totalt		6	7	0	0
Totalt antall forhold		193	181	169	115

*Som tidligere nevnt er antisemittisme tatt ut som egen kategori fra 2018, dette grunnlaget sorterte tidligere under etnisitet. De forholdene som var på antisemittisme før 2018 vil derfor være innbakt i tallene på etnisitetsgrunnlaget

I sum er det slik at i de anmeldte hatkriminalsakene i Oslo politidistrikt i 2018 er altså de fleste gjerningspersoner voksne menn som er født i Norge og har norsk statsborgerskap. Unntaket er innenfor LHBtmotivert hatkriminal, der hovedtyngden av de kjente gjerningspersonene er unge menn som er født utenfor Norge, men som har norsk statsborgerskap.

3.6.4 Rus og sosiale utfordringer

Det kan være flere forhold der rus er involvert enn det som her kommer frem. For at ruspåvirkning skal telles her, må det være oppgitt i ett eller flere av sakens dokumenter. "Ruspåvirket" er et bredt uttrykk og omfatter påvirkning av både narkotika og alkohol. Det varierer også hvor mye som er konsumert, og dermed hvor sterkt man er påvirket. Til sammen er det oppgitt ruspåvirkning i 79 av 193 forhold, altså i 40 % av forholdene. Dette er et absolutt minimum, blant annet fordi det i flere av forholdene der gjerningsperson er ukjent er det oppgitt at vedkommede var svært beruset. Ruspåvirkning er altså en faktor i flere av hatkriminalmeldelsene i Oslo politidistrikt i 2018, som i tidligere år. Det kommer også frem i flere avhør at mistenkt/siktete selv vektlegger at dette ikke ville skjedd dersom vedkommende var edru.

I flere av de mest alvorlige sakene der vold er utøvet, er mistenkt/siktet klart ruspåvirket. I noen av tilfellene er det også oppgitt en kombinasjon av rus og psykiske utfordringer/diagnoser³⁴. I noen av forholdene nevner mistenkte dette selv som årsak til sin adferd. Det er imidlertid ikke mulig innenfor rammen av denne rapporten å gå nærmere inn på disse forholdene, det vil kreve en langt grundigere undersøkelse enn det vi har mulighet til i denne rapporten.

Man kan også snu på det hele og si at det er svært mange mistenkteforhold der gjerningspersonen verken har vært ruspåvirket eller har oppgitt å ha psykiske utfordringer, men

³⁴ Blant annet dokumentert med legerklæringer

tvært imot er opptatt av å forklare at man har foretatt en rasjonell handling, og bruker tid på å rettfærdiggjøre sine handlinger.

Ut fra informasjonen som er lagt inn i saken kan vi også si noe om arbeidslivstilknytning. Dersom dette skal gjøres grundig må man imidlertid gå inn i andre etaters registre og undersøke for hver enkelt gjerningsperson. Dette er ikke gjort, men informasjonen som er tilgjengelig i anmeldelsene gir en liten indikasjon.

I 83 av de 193 mistenkteforholdene (43%) er det oppgitt at mistenkte står utenfor arbeidslivet. Det kan være at vedkommende er arbeidsledig, trygdet, sykmeldt eller lignende. I 48 av mistenkteforholdene har vi ingen informasjon om arbeidstilknytning. Det kan altså være flere enn de 83 som står utenfor arbeidsmarkedet. De øvrige er i jobb eller går på skole. Ut fra det vi vet er det altså flere av de kjente mistenkte som står utenfor arbeidslivet, enn for befolkningen generelt.

3.7 Relasjon mellom fornærmede og mistenkt/siktet

I hovedtyngden av de anmeldte hatkrimforholdene var det ikke en forutgående relasjon mellom fornærmede og gjerningspersonen. I 137 av 238 forhold har det ikke vært noen relasjon mellom fornærmede og gjerningsperson.. Kun i ni forhold ble de oppgitt å være bekjente. I tre forhold er de kolleger, i 39 er det en kunderelasjon klient relasjon mellom fornærmede og mistenkte. 25 forhold er mellom naboer (det er en dobling fra 2017).

4. Avslutning

Vi har i denne rapporten sett nærmere på anmeldelsene på hatkriminalitet i Oslo i 2018, og kjennetegn ved henholdsvis fornærmede og mistenkt/siktet/domfelte.

Det vi ikke har tatt med er hvordan sakene er avgjort. Dette er fordi det på uttrekkestidspunktet var mange uavklarte saker, det vil si at etterforskningen enda pågår, eller at etterforskning er avsluttet men saken ligger hos påtale i påvente av en avgjørelse. Noen forhold er og berammet for tingretten.

Vi vil derfor i løpet av året 2019 komme tilbake med en oppdatering på avgjørelser i hatkriminalmeldelser i Oslo i 2018.